

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” SIBIU
FACULTATEA DE DREPT „SIMION BĂRNUȚIU”

TEZĂ DE DOCTORAT

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC
PROF. UNIV. DR. OVIDIU UNGUREANU

DOCTORAND
ANDRA GIURGIU

SIBIU
2013

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” SIBIU
FACULTATEA DE DREPT „SIMION BĂRNUȚIU”

**PROTECȚIA DATELOR CU CARACTER
PERSONAL DIN PERSPECTIVA
DREPTULUI EUROPEAN**

TEZĂ DE DOCTORAT

**CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC
PROF. UNIV. DR. OVIDIU UNGUREANU**

**DOCTORAND
ANDRA GIURGIU**

SIBIU

2013

CUPRINS

INTRODUCERE	8
CAPITOLUL I DREPTUL LA VIAȚĂ PRIVATĂ	16
1. Definiție	16
2. Reglementarea dreptului la viață privată	20
CAPITOLUL II DREPTUL LA PROTECȚIA DATELOR CU CARACTER PERSONAL.....	22
1. Definiție	22
2. Natura juridică a dreptului la protecția datelor cu caracter personal	24
2.1 Teoria drepturilor personale.....	24
2.2 Teoria proprietății	25
2.3 Teoria fiduciară	26
3. Dreptul la protecția datelor cu caracter personal ca drept fundamental.....	26
3.1 Dreptul la protecția datelor cu caracter personal și dreptul la viață privată.....	26
3.2 Un drept separat?	30
3.3 Dreptul la protecția datelor cu caracter personal în interpretarea Curții de Justiție a Uniunii Europene	31
CAPITOLUL III BAZE JURIDICE INTERNAȚIONALE ALE PROTECȚIEI DATELOR CU CARACTER PERSONAL	35
1. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică.....	35
2. Organizația Națiunilor Unite.....	36
3. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.....	37

4. Convenția Consiliului Europei privind protecția persoanelor în ceea ce privește prelucrarea automată a datelor cu caracter personal	40
--	----

CAPITOLUL IV DREPTUL LA PROTECȚIA DATELOR CU CARACTER PERSONAL ÎN INSTRUMENTE JURIDICE COMUNITARE..... 43

1. Legislație comunitară primară	43
2. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene	44
3. Directivele europene	46

CAPITOLUL V DIRECTIVA 95/46/CE 48

1. Motivele ce au stat la baza adoptării directivei	48
2. Obiectul Directivei	49
3. Domeniul de aplicare al directivei	50
4. Dreptul intern aplicabil	55
5. Definițiile Directivei	57
5.1 Date cu caracter personal	57
5.1.1 Date și informații	58
5.1.2 Ce sunt datele cu caracter personal?	61
5.1.2.1 Orice informație	62
5.1.2.2 Referitoare la.....	62
5.1.2.3 O persoană identificată sau identificabilă	63
5.1.2.4 O persoană fizică.....	66
5.1.3 Informațiile spațiale	67
5.1.4 Datele colectate în baza tehnologiei RFID	68
5.1.5 Corespondența.....	69
5.1.6 Locuința sau domiciliul.....	71
5.2 Prelucrarea datelor cu caracter personal	71
5.3 Sistem de evidență a datelor cu caracter personal.....	72

5.4 Operator	73
5.4.1 Persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, agențiile sau alte organisme.	74
5.4.2 Stabilirea scopurilor și mijloacelor de prelucrare a datelor	75
5.4.3 Control simplu sau control pluralist.....	75
5.4.4 Distincția operator – persoană împuternicită	77
5.4.5 Calitatea de operator pe rețelele de socializare – Cazul Facebook	79
5.5 Persoană împuternicită de către operator	83
5.6 Terț	85
5.7 Destinatar	86
5.8 Consimțământul persoanei vizate	87
6. Principiile protecției datelor cu caracter personal.....	87
6.1 Principii referitoare la calitatea datelor	89
6.1.1 Principiul prelucrării corecte și legale a datelor cu caracter personal.....	89
6.1.2 Principiul scopului determinat	90
6.1.3 Datele trebuie să fie adecvate, pertinente și neexcesive în ceea ce privește scopurile pentru care sunt colectate și/sau prelucrate ulterior	92
6.1.4 Principiului exactității	92
6.1.5 Principiul proporționalității.....	93
6.1.6 Principiul evitării folosirii datelor și al folosirii unui minim de date.....	95
6.1.7 Principiul conservării limitate	95
6.1.8 Principiul securității datelor	96
6.1.9 Transparența datelor.....	97
6.2 Criterii privind legitimitatea prelucrării datelor.....	98
6.2.1 Consimțământul ca bază legală a prelucrării	99
6.2.1.1 Definiția consimțământului.....	100
a) Orice manifestare de voință	100
b) Specifică	101
c) Caracterul informat	102
d) Caracterul neechivoc și explicit al consimțământului	103
6.2.1.2 Consimțământ explicit pentru prelucrarea datelor sensibile	104
6.2.1.3 Opt-in vs. opt-out	109

6.2.2 Celelalte baze ale prelucrării datelor cu caracter personal.....	111
6.2.2.1 Existența unui contract.....	111
6.2.2.2 Îndeplinirea unei sarcini de interes public sau care rezultă din exercitarea autorității publice a operatorului sau a unui terț	113
6.2.2.3 Interesul legitim al operatorului sau al unui terț.....	113
6.2.2.4 Obligația legală a operatorului și interesul vital al persoanei vizate.....	115
7. Prelucrarea datelor sensibile	115
7.1 Regula generală a prelucrării datelor sensibile	115
7.2 Excepții	118
7.2.1 Consimțământul	118
7.2.2 Dreptul muncii	118
7.2.3 Interese vitale	119
7.2.4 Prelucrările efectuate de fundații, asociații și alte organisme	119
7.2.5 Datele făcute publice și exercitarea unui drept în justiție	120
7.2.6 Prelucrarea datelor în sectorul medical	120
7.2.7 Un interes public important.....	121
7.2.8 Datele referitoare la infracțiuni, condamnări penale sau măsuri de securitate	121
8. Prelucrarea datelor cu caracter personal și libertatea de exprimare.....	122
9. Dreptul persoanelor vizate	124
9.1 Informarea persoanelor vizate.....	124
9.2 Dreptul de acces la date al persoanelor vizate	127
9.3 Dreptul la rectificarea, ștergerea și blocarea datelor	131
9.4 Excepții și restricții	132
9.5 Dreptul de opoziție al persoanei vizate	134
9.6 Dreptul de a nu face obiectul unei decizii automatizate	136
10. Confidențialitatea și securitatea prelucrărilor	138
11. Notificarea autorității de supraveghere	141
11.1 Obligația de notificare.....	141
11.2 Derogări	142
11.3 Conținutul notificării.....	143
12. Controlul prealabil	144

13. Acțiuni în justiție, răspundere	146
13.1 Acțiuni în justiție.....	146
13.2 Răspunderea	147

CAPITOLUL VI DIRECTIVA 2002/58/CE..... 148

1. Scurt istoric	148
2. Scopul directivei	149
3. Sfera de aplicare.....	149
4. Comunicații nesolicitate („spam-urile”)	152
4.1 Mașini de apelare automată ca modalități ale comunicațiilor electronice	153
4.2 Folosirea acestor sisteme în scop de marketing direct.....	154
4.3 Acordul prealabil al abonaților	155
4.4 Excepția pentru produse sau servicii similare.....	156
5. Securitatea prelucrării datelor	158
6. Confidențialitatea comunicațiilor.....	159
7. Martorii de conexiune („cookies”).....	160
8. Liste publice de abonați	163
9. Reținerea datelor	164

CAPITOLUL VII REȚINAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL POTRIVIT DIRECTIVEI 2006/24/CE..... 166

1. Considerații introductive.....	166
2. Scurt istoric	168
3. Scopul directivei	169
4. Obiectul directivei.....	170
5. Categoriile de date care sunt păstrate.....	171
6. Perioada de reținere a datelor.....	173

7. Decizia Curții Constituționale Române privind neconstituționalitatea Legii 298/2008 de transpunere a Directivei 2006/24/CE	173
8. Deciziile curților constituționale ale altor state europene în ceea ce privește reținerea datelor.....	179
9. Directiva 2006/24/CE în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene.....	183
10. Evaluarea Directivei privind reținerea datelor	186

CAPITOLUL VIII NOUL CADRU LEGISLATIV ÎN MATERIA PROTECȚIEI DATELOR CU CARACTER PERSONAL 190

1. Considerații introductive.....	190
2. Regulament în locul Directivei 95/46/CE.....	192
3. Domeniul teritorial de aplicare	193
4. Date cu caracter personal	195
5. Sediul principal	196
6. Consimțământul ca bază legală a prelucrării	198
7. Drepturi extinse ale persoanei vizate	200
7.1 Dreptul de informare al persoanei vizate	200
7.2 Dreptul de a fi uitat	200
7.2.1 Un drept de a fi uitat potrivit Directivei 95/46/CE? Google Spania împotriva Audiencia Nacional Spania.....	200
7.2.2 Dreptul de a fi uitat potrivit noului regulament	202
7.3 Dreptul la portabilitatea datelor	205
8. Crearea de profiluri	206
9. Documentație detaliată.....	207
10. Protecția datelor începând cu momentul conceperii și protecția implicită a datelor (<i>data protection by design and by default</i>)	208
11. Raportul dintre operator și persoanele împuternicite	209
12. Notificarea.....	210
13. Evaluarea privind impactul operațiunilor de prelucrare.....	210
14. Persoana responsabilă cu protecția datelor	211

15. Transferul datelor cu caracter personal către țări terțe sau organizații internaționale.....	213
16. Alte prevederi.....	213
17. Considerații finale	214
CONCLUZII	217
BIBLIOGRAFIE.....	225
ANEXĂ	245
Propunere de Regulament al Parlamentului și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (Regulament general privind protecția datelor) [Extras]	245

Cuvinte cheie: viață privată, date cu caracter personal, persoana vizată, consimțământ, operator, persoană împuternicită, principiile protecției datelor, date sensibile, securitatea și confidențialitatea datelor, comunicații nesolicitate, martori de conexiune, reținerea datelor, Regulament general privind protecția datelor.

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Era internetului, pe care o trăim astăzi, este marcată de evoluții tehnologice de amploare. Ele permit colectarea și prelucrarea unui număr infinit de date cu caracter personal. Acum câteva decenii, multe dintre aceste date intrau în mod natural în uitare. Astăzi însă, capacitatea de stocare a informațiilor este aproape nelimitată. La fel este și capacitatea de analiză și procesare.

Văzută izolat, fiecare bucată de informație personală din viața noastră de zi cu zi nu este neapărat grăitoare în ceea ce privește viața privată. Puse însă în legătură unele cu celelalte, toate aceste informații duc la crearea unor portrete ale personalității iar aceste biografii digitale cresc gradul nostru de vulnerabilitate în raport cu o varietate de pericole. Dreptul la viață privată și dreptul la protecția datelor cu caracter personal au devenit două dintre cele mai importante drepturi fundamentale ale societății moderne. Dezvoltările din domeniul vieții private necesită un cadru legal și politic inovativ care poate asigura că implicațiile tehnologice sunt corect înțelese și, prin urmare, reglementate corespunzător.

Lucrarea de față realizează un studiu aprofundat al actualului cadru legislativ din domeniu prin metoda analizei comparative, cu intenția de a cerceta în ce măsură acesta reușește să asigure un nivel de protecție adecvat. Reglementarea corectă,

interpretarea și punerea în aplicare a normelor juridice europene din domeniul protecției datelor cu caracter personal de către toate statele membre, inclusiv România, este imposibilă în lipsa cunoașterii și înțelegerii reglementărilor de la nivel european.

Lucrarea analizează atât directivele europene ce alcătuiesc cadrul legislativ din domeniul protecției datelor cu caracter personal în momentul de față, cât și noua propunere de regulament european, menită să înlocuiască actuala directivă privind protecția datelor, și anume Directiva 95/46/CE.

Analiza de față s-a limitat însă la reglementările ce își produc efectul în domeniul privat, în principal asupra persoanelor fizice. Datorită complexității subiectului, am lăsat la o parte problemele ce țin de prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile și organele comunitare, așa cum este aceasta reglementată prin Regulamentul 45/2001¹. Mai mult, întrucât accentul prezentei lucrări cade asupra laturii de drept civil a protecției datelor cu caracter personal, am omis, de asemenea, problemele ce țin de domeniul dreptului penal sau de dreptul internațional.

În cadrul directivelor europene, am dezbătut Directiva 95/46/CE privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, Directiva 2002/58/CE privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice (Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice) precum și Directiva 2006/24/CE privind păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice și de modificare a Directivei 2002/58/CE. Aceste trei instrumente legislative alcătuiesc baza juridică a protecției datelor cu caracter personal la nivel european.

Lucrarea de față poate fi văzută ca o introducere pentru cercetarea românească în problematica protecției datelor la nivel european. Datorită vastității temei ea se

¹ Regulamentul (CE) nr. 45/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2000 privind protecția persoanelor fizice cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile și organele comunitare și privind libera circulație a acestor date, J.O. L 8 din 12.01.2001.

axează pe concepte cheie, principii fundamentale și jurisprudență esențială, în speranța de a oferi o cât mai bună înțelegere a acestor probleme.

Pe plan european, și nu numai, dreptul la viață privată este un drept fundamental, recunoscut în numeroase instrumente juridice și de către toate instanțele. Așa cum am arătat, dezvoltarea dreptului la protecția datelor cu caracter personal, a avut loc treptat. În cuprinsul lucrării de față am analizat relația dintre cele două drepturi, multă vreme dificilă, datorită faptului că dreptul la protecția datelor cu caracter personal a fost mereu abordat din perspectiva vieții private. Am constatat cu acest prilej că, asupra acestui raport mai planează încă o oarecare ambiguitate, chiar și după consacrară dreptului la protecția datelor cu caracter personal ca drept fundamental independent în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Pentru aceste motive considerăm criticabilă abordarea protecției datelor exclusiv din perspectiva vieții private de către unele instanțe și în anumite instrumente juridice europene. Prin urmare pledăm pentru recunoașterea deplină a statutului independent al dreptului la protecția datelor cu caracter personal, fără a nega existența unei legături strânse dintre cele două drepturi.

De asemenea, am analizat dezvoltarea dreptului la protecția datelor cu caracter personal, de la primele instrumente juridice internaționale care îl consacră și până la actualele directive europene care au pus baza acestei protecții la nivel european.

Datorită caracterului său esențial în evaluarea protecției datelor la nivel comunitar, am cercetat în detaliu, în special Directiva 95/46/CE. În analizarea acesteia, am insistat asupra elementelor cheie și asupra principiilor de bază. Astfel, am arătat ce înseamnă datele cu caracter personal și cum se diferențiază ele de simplele informații. Datele cu caracter personal reprezintă orice informație referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă. Analizând această definiție am insistat asupra elementelor sale esențiale și am arătat cum noi categorii de informații, precum informațiile spațiale sau cele colectate în baza tehnologiei RFID, pot intra în categoria datelor cu caracter personal.

După ce am lămurit noțiunile fundamentale de „operator” și „persoană împuternicită”, am cercetat distincția, deloc simplă, dintre cele două categorii. Am arătat că operatorul poate fi o persoană fizică sau juridică, autoritate publică, o agenție sau alt organism, căruia îi

aparține prerogativa stabilirii scopurilor și mijloacelor de prelucrare. Controlul apare ca un element inerent calității de operator, fie că este vorba despre un control simplu sau unul pluralist. Am căutat să ilustrăm dificultatea de a face o distincție clară între cele două categorii prin referire la exemplul rețelei de socializare Facebook.

Lucrarea de față a tratat pe larg principiile referitoare la calitatea datelor, insistând asupra importanței unora din ele precum scopul determinat sau transparența. De asemenea am alocat o secțiune importantă cercetării criteriilor care legitimează prelucrarea datelor cu caracter personal. Consimțământul reprezintă criteriul fundamental pentru prelucrarea datelor iar problematica sa a fost mereu una complexă. Odată cu evoluțiile tehnologice recente, ce au schimbat radical interacțiunea în societatea de azi, consimțământul s-a modelat și el, pierzând o parte din valoare. De aceea, în special în mediul virtual, se consideră că prelucrarea trebuie să aibă la bază consimțământul informat, expres și neechivoc al persoanei vizate. Aceasta trebuie să dea dovada unei conduite active, după modelul „*opt-in*”, pentru a-și manifesta acordul la prelucrarea datelor sale.

În cuprinsul cercetării noastre am abordat de asemenea problema datelor sensibile, a căror prelucrare este permisă de către legiuitorul european doar în anumite situații strict determinate, precum și pe cea a libertății de exprimare, aflată într-o posibilă coliziune cu dreptul la viață privată. Am tratat, de asemenea, în detaliu drepturile persoanei vizate, așa cum sunt acestea reglementate de Directiva 95/46/CE și am dezbătut drepturi noi, precum cel la portabilitatea datelor sau dreptul de a fi uitat, introduse prin propunerea de regulament european. Confidențialitatea și securitatea prelucrărilor au alcătuit un punct de cercetare deosebit, pe care l-am abordat din perspectiva acestor două instrumente legislative, și anume, actuala Directivă 95/46/CE și regulamentul propus de Comisia Europeană.

O secțiune separată am alocat-o Directivei 2002/58/CE. Cercetând istoricul și reglementările specifice ale acestei directive pentru sectorul comunicațiilor electronice, am constatat faptul că ea se aplică în paralel cu Directiva 95/46/CE, pe care o precizează și o completează. Astfel, am arătat faptul că situațiile neacoperite prin Directiva 2002/58/CE cad în sfera de aplicare a Directivei 95/46/CE precum și că Directiva 2002/58/CE trebuie

aplicată de o manieră coerentă și raportat la Directiva 95/46/CE. Cu această ocazie am subliniat de asemenea că Directiva 2002/58/CE nu se axează pe conceptele cheie folosite de Directiva 95/46/CE și este legată strict de prelucrarea datelor vizând furnizarea de servicii de comunicații electronice, prin intermediul rețelelor de comunicații electronice din cadrul Comunității.

În completarea analizei celor două directive susmenționate, prezenta lucrare a dezbătut problematica Directivei 2006/24/CE. Analiza cadrului juridic general de protecție a datelor cu caracter personal la nivel european ar fi incompletă fără abordarea directivei privind reținerea datelor. Aceasta întrucât directiva în cauză are implicații profunde asupra drepturilor fundamentale la viață privată și la protecția datelor cu caracter personal. Nu întâmplător, în prezent, ea este disputată în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene. Așa cum am arătat în cercetarea de față, state precum Germania, România, Cipru, Bulgaria s-au pronunțat deja asupra neconstituționalității legilor de transpunere ale acestei directive. Mai mult, dacă Germania a criticat doar legea națională de transpunere, Curtea Constituțională a României a atacat însăși esența directivei europene. Instanța română a criticat impunerea prin directivă a obligației reținerii în mod continuu a datelor cu caracter personal întrucât aceasta ar transforma excepția de la principiul protejării efective a vieții private și a liberei exprimări în regulă absolută.

Coroborând analiza scopului directivei, al obiectului acesteia, a categoriilor de date care trebuie păstrate și a perioadei de reținere cu argumentele din doctrina și jurisprudența europeană, am constatat lipsa de proporționalitate și caracterul excesiv al acestei directive. Așa cum a reieșit din studii internaționale de valoare, precum cel realizat de Institutul Max Planck, reținerea datelor nu a avut un efect semnificativ în ceea ce privește combaterea fenomenului infracțional. Susținătorii acestei directive argumentează cu faptul că ea nu se aplică conținutului comunicațiilor și astfel nu reprezintă o amenințare la adresa vieții private. În cuprinsul cercetării de față am încercat însă să demonstrăm contrariul. În societatea de azi posibilitățile de combinare a informațiilor, astfel încât din ele să poată fi extrase date valoroase cu privire la indivizi determinați, date în baza cărora să se ia decizii care să le afecteze acestora viața în mod semnificativ, sunt infinite (în literatura de specialitate se folosește tot mai mult termenul de „*big data*” pentru a ilustra acest model).

Directiva impune reținerea unui număr foarte mare de date de transfer. Chiar dacă nu este vorba despre date de conținut, prin alăturarea, combinarea cu alte informații și analizarea acestor date se pot trage concluzii cu privire la conținutul comunicației precum și la multe alte aspecte legate de viața persoanelor. Astfel sunt afectate nu doar persoanele implicate activ într-o comunicație, ca de exemplu expeditorii unui mesaj, cât și persoanele colaterale, ca de exemplu destinatarul unui mesaj nesolicitat.

O supraveghere continuă răstoarnă însăși prezumția de nevinovăție, toți cetățenii devenind potențiali suspecți. Libertatea de mișcare și de exprimare sunt la rândul lor periclitare. Iar în ciuda tuturor acestor îngrădiri, persoanele cu intenții criminale vor putea utiliza metode anonime, ca de exemplu cartelele preplătite nefinregistrate sau rețelele publice de internet, pentru a-și atinge scopurile.

Pentru aceste motive susținem necesitatea abolirii acestui instrument legislativ ce reprezintă o amenințare gravă la adresa unor drepturi fundamentale precum dreptul la protecția vieții private și dreptul la protecția datelor cu caracter personal.

Protecția eficientă a vieții private presupune o „arhitectură” juridică care să reglementeze felul în care informațiile pot fi colectate și utilizate. Evoluțiile tehnologice extrem de rapide din ultimul deceniu au accentuat caracterul depășit al Directivei 95/46/CE. Legiuitorul european a înțeles nevoia de adaptare și a propus la începutul anului 2012 un nou regulament menit să înlocuiască directiva amintită.

Drept urmare, cercetarea de față nu și-a propus doar analiza actualului cadru legislativ în ceea ce privește protecția datelor ci și să privească în viitor, spre noile tendințe de reglementare din domeniu. Prin metoda analizei comparative am identificat principalele modificări aduse actualei Directive 95/46/CE.

Considerăm binevenită înlocuirea acesteia cu un regulament cu aplicabilitate directă în statele membre, întrucât acesta asigură mai multă stabilitate juridică datorită aplicării sale uniforme pe tot teritoriul Uniunii. De asemenea regulamentul înlesnește dezvoltarea economică, garantând în același timp respectarea unui nivel de protecție cât mai înalt.

Extinderea domeniului teritorial de aplicare a regulamentului și asupra operatorilor economici care nu sunt stabiliți în Uniune, sporește la rândul său protecția cetățenilor. Atâta timp cât un operator din afara Uniunii oferă bunuri sau servicii unor persoane vizate în Uniune sau urmărește comportamentul persoanelor vizate stabilite aici, el trebuie să respecte prevederile regulamentului european.

O consecință firească, legată de tipurile de relații din era internetului, este și lărgirea noțiunii de date cu caracter personal astfel încât să acopere identificatorii online furnizați de dispozitivele, aplicațiile, instrumentele și protocoalele lor, cum ar fi adresele IP sau identificatorii cookie. Abordarea complexă a regulamentului face ca și regulile referitoare la consimțământul să fie mai stricte. În situația în care consimțământul se acordă printr-o declarație scrisă, care se referă și la un alt aspect, prevederile care se referă la consimțământ trebuie evidențiate față de celălalt aspect, adică prezentate într-o formă clară, explicită care să nu creeze îndoieli cu privire la caracterul univoc al acestuia. Pentru prelucrarea datelor sale persoana vizată trebuie să aibă o conduită activă, după modelul „*opt-in*” și consimțământul trebuie dat în cunoștință de cauză. Ca și noutate, regulamentul introduce interdicția prelucrării datelor cu caracter personal în baza consimțământului atunci când există un dezechilibru semnificativ între poziția persoanei vizate și cea a operatorului, ca de exemplu în cazul raporturilor de muncă.

Regulamentul garantează de asemenea drepturi extinse persoanei vizate. Dacă dreptul la portabilitatea datelor este relativ simplu de pus în practică, dreptul de a fi uitat reprezintă o mare provocare. Cu ocazia cercetării de față, am arătat că nu considerăm dreptul de a fi uitat ca reprezentând un drept nou. El are la bază drepturi fundamentale precum dreptul la ștergerea datelor sau dreptul la rectificarea acestora iar, în forma sa actuală, nu presupune mai mult decât o simplă obligație de informare. Independent de natura sa controversată, am subliniat lipsa de fezabilitate a acestui drept. Rămâne să vedem dacă, până la adoptarea și intrarea în vigoare a regulamentului, reglementarea acestui drept nu va suferi și alte modificări.

Întregul mod de abordare al regulamentului este marcat de felul în care tehnologia și-a pus amprenta asupra societății. Legiuitorul european a încercat să restrângă crearea de profiluri în baza unei prelucrări automate menite să evalueze aspecte ale personalității umane precum performanțele persoanei fizice la locul de muncă, situația sa economică, locul în care se află, sănătatea, preferințele personale, încrederea de care se bucură sau comportamentul acestuia. Mai mult, el a introdus cu caracter de noutate absolută principii precum protecția datelor începând cu momentul conceperii și protecția implicită a datelor.

Este neîndoielnic faptul că unele dintre prevederile inovatoare sunt absolut necesare pentru a face față noilor provocări la adresa protecției datelor cu caracter personal. Considerăm însă că anumite prevederi precum cea referitoare la dreptul de a fi uitat sau la protecția datelor începând cu momentul conceperii și protecția implicită a datelor sunt fie neclare, fie nefezabile și necesită a fi regândite. Sancțiunile drastice impuse pe viitor, care se întind până la maximumul de 1 000 000 EUR sau, în cazul unei întreprinderi, de până la 2 % din cifra sa de afaceri anuală mondială, fac însă din regulament o posibilă amenințate la adresa operatorilor cărora li se adresează.

În condițiile în care societatea este din ce în ce mai mult modelată prin dezvoltări ale unor domenii precum biometria, genetica, nanotehnologia, tehnologia de tipul RFID, supravegherea video, implanturile umane, rețelele de socializare online etc. nevoia de a contracara eventualele pericole la adresa vieții private este acută. Cert este faptul că actualul cadru legislativ nu este apt să facă față unei societăți modelate de tehnologie și de internet. Lumea virtuală și toate datele noastre personale care s-au acumulat acolo reprezintă un pericol crescând la adresa existenței noastre materiale. Viitorul identității individuale este extrem de neclar în contextul inovațiilor științifice din ce în ce mai rapide. Normele juridice din domeniul protecției datelor cu caracter personal, și nu numai, vor fi supuse unei duble provocări: de a fi suficient de detaliate pentru a reglementa situații actuale concrete și în același timp, de a-și păstra caracterul abstract care să le asigure existența în timp.

BIBLIOGRAFIE

Tratate, cursuri, monografii

1. BAINBRIDGE, David, *Data Protection*, ed. CLT Professional Publishing, Welwyn Garden City, 2000.
2. BARNARD, Catherine, *The Substantive Law Of The EU. The Four Freedoms*, Second Edition, ed. Oxford University Press, Oxford, 2007.
3. BELSER, Eva Maria; EPINEY, Astrid, WALDMANN, Bernhard, *Datenschutzrecht. Grundlagen und öffentliches Recht*, ed. Stämpfli Verlag AG, Bern, 2011.
4. BERGER, Vincent, *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, ediția a 3-a, editura Institutul Român Pentru Drepturile Omului, București, 2001.
5. BODENSCHTZ, Nadine, *Der europäische Datenschutzstandard*, ed. Peter Lang, Frankfurt am Main, 2010.
6. BOROI, Gabriel; ANGHELESCU, Carla Alexandra, *Curs de drept civil. Partea generală*, ediția a II-a, ed. Hamangiu, București, 2012.
7. BYGRAVE, Lee A., *Data Protection Law. Approaching Its Rationale, Logic and Limits*, ed. Kluwer Law International, The Hague, 2002.
8. CAREY, Peter, *Data Protection. A Practical Guide to UK and EU Law*, ediția a 3-a, ed. Oxford University Press, New York, 2009.
9. DAMMAN, Ulrich; SIMITIS, Spiros, *EG/Datenschutzrichtlinie*, ed. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden/Baden, 1997.
10. EHMANN, Eugen; HELFRICH, Marcus, *EG Datenschutzrichtlinie, Kurzkommentar*, ed. Dr. Otto Schmidt, Köln, 1999.

11. ELLGER, Reinhard, *Die Entwicklung des Datenschutzrechts in der Europäischen Union*, în WEBER, R.H., THÜRER, D., ZÄCH, R. (ed.), *Datenschutz im europäischen Umfeld*, editura Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1995, pp. 1-48.
12. GRIGORIU-ANDREȘAN, Beatrice; ȘTEFAN Tudorel, *Tratatete Uniunii Europene*, Ed. Hamangiu, București, 2007,
13. GUILLOD, Olivier, *Droit des personnes*, Deuxième édition, Faculté de droit de l'Université de Neuchâtel, Neuchâtel, 2010.
14. HAGEL III, John; SINGER, Mark, *Net Worth: the emerging role of the informediary in the race for customer information*, ed. Harvard Business School Press, 1999.
15. HERT, Paul de; GUTWIRTH, Serge, *Data Protection in the Case Law of Strasbourg and Luxembourg: Constitutionalisation in Action*, în Serge GUTWIRTH ș.a (ed.), *Reinventing Data Protection?*, ed. Springer, Dordrecht, 2009.
16. HERT, Paul de; GUTWIRTH, Serge, *Data Protection and Law Enforcement. Opacity of the Individual and Transparency of Power*, în Erik CLAES ș.a (ed.), *Privacy and the Criminal Law*, Intersentia, 2006.
17. KORFF, Douwe, *Data Protection Laws in Practice in the European Union*, ed. The Direct Marketing Association, New York, 2005.
18. KUNER, Christoper, *European Data Protection Law. Corporate Compliance and Regulation*, ediția a doua, ed. Oxford University Press, New York, 2007.
19. KÜHLING, Jürgen; SEIDEL, Christian; SIVRIDIS, Anastasios, *Datenschutzrecht*, ed. Recht und Wirtschaft, Frankfurt am Main, 2008.
20. MAYER-SCHÖNBERGER, Viktor, *Delete: The Virtue of Forgetting in the Digital Age*, ed. Princeton University Press, Princeton și Oxford, 2009.

21. PETER, James Thomas, *Das Datenschutzgesetz im Privatbereich*, ed. Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1994.
22. PURTOVA, Nadezhda, *Property in Personal Data: Second Life of an Old Idea in the Age Of Cloud Computing, Chain Informatisation, and Ambient Intelligence*, în *Computers, Privacy and Data Protection: an Element of Choice*, GUTWIRTH, Serge; POULLET, Yves; HERT, Paul de; LEENES, Ronald (Ed.), editura Springer, 2011.
23. RODOTÀ, Stefano, *Data Protection as a Fundamental Right*, în *Reinventing Data Protection*, SERGE, Gutwirth; POULLET, Yves; HERT, Paul de; LEENES, Ronald (ed.), editura Springer, 2009.
24. SCHAAR, Peter, *Das Ende der Privatsphäre*, ed. Wilhelm Goldmann Verlag, München, 2009.
25. SIMITIS, Spiros (ed.), *Bundesdatenschutzgesetz, 7.*, nebearbeitete Auflage, ed. Nomos Verlagsgesellschaft, Baaden-Baden, 2011.
26. SOLOVE, Daniel J, *The Digital Person. Technology and Privacy in the Information Age*, ed. New York University Press, New York, 2004.
27. SPINDLER, Schuster, *Recht der elektronischen Medien*, ed. C.H. Beck, 2. Auflage, München, 2011.
28. TINNEFELD, Marie-Theres; EHMANN, Eugen; GERLING, Rainer W, *Einführung in das Datenschutzrecht*, ed. R. Oldenbourg, München, 2005
29. TZANOU, Maria, *Data Protection in EU Law: An Analysis of the EU Legal Framework and the ECJ Jurisprudence*, în AKRIVOPOULOU, Christina; PSYGKAS, Athanasios (ed.), *Personal Data Privacy and Protection in a Surveillance Era: Technologies and practices*, ed. IGI Golbal, 2010.
30. UNGUREANU, Ovidiu, MUNTEANU CORNELIA, *Drept civil. Partea generală în reglementarea noului cod civil*, editura Universul Juridic, București, 2013.

31. UNGUREANU, Ovidiu; MUNTEANU Cornelia, *Drept civil. Persoanele în reglementarea noului cod civil*, ediția a 2-a, ed. Hamangiu, 2013.
32. UNGUREANU, Ovidiu; JUGASTRU, Călina, *Drept civil. Persoanele*, ed. Hamangiu, 2007.
33. VRIES, Katja de; BELLANOVA, Rocco; HERT, Paul de; GUTWIRTH, Serge, *The German Constitutional Court Judgement on data Retention: Proportionality Overrides Unlimited Surveillance (Doesn't It?)*, în Serge Gutwirth, Yves Poullet, Paul de Hert, Ronald Leenes (ed.), *Computers, Privacy and Data Protection: an Element of Choice*, ed. Springer, Dordrecht, Heidelberg New York, 2011.
34. WALTER, Jean-Philippe, *La Convention du Conseil de l'Europe pour la protection des personnes à l'égard du traitement automatisé des données*, în *Datenschutz in der Schweiz und in Europa – La protection des données en Suisse et en Europe*, Astrid Epney / Marianne Freiermuth (ed.), ed. Universitätsverlag Freiburg, Elveția, 1999.

Articole

1. ANDRADE, Norberto Nuno Gomes de, *Oblivion: The Right to Be Different ... from Oneself. Reproposing the Right to Be Forgotten*, în VII International Conference on Internet, Law & Politics. Net Neutrality and other challenges for the future of the Internet, în *Revista de Internet, Derecho y Política*. nr. 13/2012, p. 122-137.
2. AUSLOOS, Jeff, *The „Right to be Forgotten – Worth Remembering?“*, în *Computer Law and Security Review*, vol. 28, nr. 2/2012, p. 143-152.
3. BALBONI, Paolo; COOPER, Daniel; IMPERIALI, Rosalio; MACENAITE, Milda, *Legitimate Interest of the Data Controller. New Data Protection Paradigm: Legitimacy Grounded on Appropriate Protection*, în *International Data Privacy*

- Law, publicat online la data de 02.08.2013, p. 1-8, disponibil la <http://idpl.oxfordjournals.org/content/early/2013/08/01/idpl.ipt019.abstract>, adresă consultată ultima oară la data de 08.08.2013.
4. BANNON, Adrian, *Romania retrenches on data retention*, în *International Review of Law, Computers & Technology*, vol. 24, nr. 2/ 2010, p. 145– 152.
 5. BASARABESCU, Georgeta; SĂVOIU, Alina, *Crearea de profiluri ale persoanelor fizice*, în *Analele Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice*, nr. 4/2010, p. 89-94.
 6. BEDNER, Mark; ACKERMANN, Tobias, *Schutzziele der IT-Sicherheit, Datenschutz und Datensicherheit*, nr. 5/2010, pp. 323-328.
 7. BERNAL, Paul A. , 'A Right to Delete?', în *European Journal of Law and Technology*, vol. 2, Nr. 2/2011.
 8. BIGNAMI, Francesca, *Privacy and Law Enforcement in the European Union: The Data Retention Directive*, în *Chicago Journal of International Law*, nr. 8/2007, p. 233-255.
 9. BLUME, Peter, *Controller and processor: is there a risk of confusion?*, în *International Data Privacy Law*, vol. 3, No. 2/2013, p. 140-145.
 10. BREYER, Patrick, *Telecommunications Data Retention and Human Rights: The Compatibility of Blanket Traffic Data Retention with the ECHR*, în *European Law Journal*, vol. 11, nr. 3/2005, p. 365-375.
 11. BROWN, Ian, *Communications Data Retention in an Evolving Internet*, în *International Journal of Law and Information Technology*, vol. 19, nr. 2, pp. 95-109.
 12. BUCHNER, Benedikt, *Die Einwilligung im Datenschutzrecht, vom Rechtfertigungsgrund zum Kommerzialisierungsinstrument*, *Datenschutz und Datensicherheit*, vol. 34, nr. 1/2010, p. 39-43.

13. BYGRAVE, Lee A., *Privacy in a Global Context – A Comparative Overview*, în *Scandinavian Studies in Law*, nr. 47/2004, pp. 319–348.
14. DUMITRU, Horațiu Dan, *Probleme juridice ale Internetului*, în *Pandectele Române*, nr. 6/2003.
15. ECKHARDT, Jens, *EU-Datenschutz-VO – Ein Schreckgespenst oder Fortschritt?*, în *Computer und Recht*, nr. 3/2012, p. 195-203.
16. FEILER, Lukas, *The Legality of the Data Retention Directive in Light of the Fundamental Rights to Privacy and Data Protection*, în *European Journal Of Law And Technology*, vol. 1, nr. 3/2010, disponibil la adresa <http://ejlt.org//article/view/29/75>, pagină accesată ultima oară la data de 28.03.2012.
17. FRIEDEWALD, Michael; POHORYLES, Ronald J, *Technology and Privacy*, în *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, vol. 26, nr. 1-2/2013, p. 1-6.
18. GOLA, Peter, *EU-Datenschutz-Grundverordnung und der Beschäftigtendatenschutz*, în *Recht der Datenverarbeitung*, nr. 2/2012, pp. 60-64.
19. HANSEN, Marit; THOMSEN, Sven, *Lebenslanger Datenschutz: Anforderungen an vertrauenswürdige Infrastrukturen*, în *Datenschutz und Datensicherheit*, nr. 5/2010, 283-288.
20. HÄRTING, Niko, *Starke Behörden, schwaches Recht – der neue EU-Datenschutzentwurf*, în *Betriebs Berater*, nr. 8/2012, p. 459-466.
21. HIJMANS, Hielke, *Recent developments in data protection at European Union level*, *ERA*, nr. 11/2010, p. 219-231.
22. HORNUNG, Gerrit; SCHNABEL, Christoph, *Data protection in Germany I: The population census decision and the right to informational self-determination*, în *Computer Law & Security Review*, nr. 25/2009, pp. 84 -88.

23. JASPERS, Andreas; REIF, Yvette, *Der betriebliche Datenschutzbeauftragte nach der geplanten EU-Datenschutz-Grundverordnung – ein Vergleich mit dem BDSG*, în *Recht der Datenverarbeitung*, vol. 28, nr. 2/2012, p.78-84.
24. KANE, Daniel, *Digital Dandelions: The Flowering of Network Research*, USCD News Center, nr. 31/2007, disponibil la adresa <http://ucsdnews.ucsd.edu/newsrel/science/08-07DigitalDandelionsDK-.asp>, pagină accesată ultima oară la data de 05.05.2012.
25. KINAST, Karsten; SCHRÖDER, Markus, *Audit & Rating: Vorsprung durch Selbstregulierung*, în *Zeitschrift für Datenschutz* nr. 5/2012, p. 207- 209.
26. KUNER, Christopher; CATE, Fred H.; MILLARD, Christopher; SVANTESSON, Dan Jeker B, *Privacy – an elusive concept*, în *International Data Privacy Law*, vol.1, nr. 3/2011, p.141-142.
27. LIENEMANN, Kerstin, *What's the Way the Cookie Crumbles?*, în *Kommunikation und Recht*, nr. 10/2012, p. 609-613.
28. LÜTKEMEIER, Sven, *EU-Datenschutzrichtlinie – Umsetzung in nationales Recht*, în *Datenschutz und Datensicherheit*, nr. 10/1995, p. 597-603.
29. MOEREL, Lokke, *Back to the basics: When does EU data protection law apply?*, în *International Data Privacy Law*, vol. 1, nr. 2/2011, p. 92-110.
30. MORITZ, Karg *Datenschutz für Geodaten*, în *Datenschutz und Datensicherheit*, nr. 12/2010, p. 824-825.
31. REDING, Viviane, *Sieben Grundbausteine der europäischen Datenschutzreform*, în *Zeitschrift für Datenschutz*, nr. 5/2012, p.195-198.
32. SCHULTZ, Sebastian, *Privacy by Design*, în *Computer und Recht* nr. 3/2012, pp. 204-208.

33. SCHWEIZER, Rainer J., *Die Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte zum Persönlichkeits- und Datenschutz*, în *Datenschutz und Datensicherheit*, vol. 33, nr. 8/2009, p. 462-468.
34. ȘANDRU, Simona, *Analiză critică a jurisprudenței de contencios constituțional din România și Germania cu privire la declararea neconstituționalității legilor naționale de transpunere a Directivei nr. 2006/24/CE privind reținerea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de rețele publice de comunicații, precum și pentru modificarea Directivei nr. 2002/58/CE*, în *Pandectele Române*, nr. 4/2011, p. 137-152.
35. SCHRÖDER, Markus, *Datenschutz als Wettbewerbsvorteil – Es ist an der Zeit*, în *Zeitschrift für Datenschutz*, nr. 5/2012, p.193-194.
36. SCHRÖDER, Markus, *EU: Neue Details zur EU-Datenschutzreform*, articol disponibil la adresa http://www.2b-advice.com/no_cache/service/meldungen/2b/news/2011/12/09/eu-neue-details-zur-eu-datenschutzreform.html, accesată ultima oară 23.05.2012.
37. SCHULZ, Sebastian, *Privacy by Design*, în *Computer und Recht*, nr. 3/2012, pp. 204-208.
38. RAMIRO, Monica Arenas; YANKOVA, Silvyia, *Spanische Datenschutzbehörde (AEPD) vs. Google: „Das Recht auf Vergessen”*, în *Zeitschrift für Datenschutz*, nr. 5/2012, pp. V-VIII.
39. RĂDULEȚ, Sebastian, *Limitele libertății de exprimare în jurisprudența Curții Constituționale*, în *Pandectele Române* nr. 8/2011.
40. TRAUNG, Peter, *EU Law on Spyware, Web Bugs, Cookies, etc., Revisited: Article 5 of the Directive on Privacy and Electronic Communications*, în *Business Law Review*, nr. 10/2010, p. 216-228.

41. TRAUNG, Peter, *The Porposed New EU General Data Protection Regulation*, în *Computer Law Review International*, nr. 2/2012, p. 33-64.
42. TZANOU, Maria, *Data protection as a fundamental right next to privacy? `Reconstructing` a not so new right*, în *International Data Privacy Law*, vol. 3, no. 2/2013, pp. 88-99.
43. TZANOU, Maria, *Balancing Fundamental Rights: United in Diversity? Some Reflections on the Recent Case Law of the European Court of Justice on Data Protection*, în *Croatioan Yearbook of European Law & Policy*, vol. 6, nr. 6/2010, p. 53-74.
44. UDROIU, Mihail; SLĂVOIU, Radu, *Reglementarea internă și comunitară a reținerii datelor generate sau prelucrate de frunizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de rețele publice de comunicații*, în *Dreptul* nr. 5/2009.
45. WARREN, Samuel Dennis; BRANDEIS, Louis Demibitz, *The Right To Privacy*, în *Harvard Law Review*, vol. IV, nr. 5/1890.
46. WEBER, Rolf H., *The Right to Be Forgotten: More Than a Pandora's Box?*, *JIPITEC* 120, vol. 2/2011, disponibil la adresa <http://www.jipitec.eu/issues/jipitec-2-2-2011/3084/jipitec%202%20-%20a%20-%20weber.pdf>, accesată ultima oară la data de 26.05.2013.

Tratate, Convenții internaționale, Directive, Legi

1. *Tratatul de Instituire a Comunității Europene*, J.O. nr. C 224/1, din 31 august 1992.
2. *Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene*, semnat la Lisabona, 13 decembrie 2007, J.O. C 306, 17 decembrie 2007.

3. Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, adoptată la Strasbourg la 28 ianuarie 1981, text integral în limba română publicat în M. Of. nr. 830 din 21 dec. 2001.
4. Protocolul aditional la Conventia pentru protejarea persoanelor fata de prelucrarea automatizata a datelor cu caracter personal, cu privire la autoritatile de control si fluxul transfrontalier al datelor, din 18 noiembrie 2001, publicat în M. Of. Nr. 244 din 23 martie 2005.
5. Recomandarea Comisiei din 12 mai 2009 privind aplicarea principiilor de respectare a vieții private și protecție a datelor în aplicațiile bazate pe identificarea prin radiofrecvență, J. O. L 122 , 16/05/2009.
6. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, J.O. nr. C 83 din 30 martie 2010.
7. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation), 2011 draft, version 56, 29.11.2011, denumită în continuare COM(2011) 56 draft.
8. Propunere de regulament al Parlamentului european și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (Regulament general privind protecția datelor), COM(2012) 11 final din 25.01.2012, Bruxelles.
9. Propunere de directivă a Parlamentului european și a Consiliului privind protecția datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, identificării, investigării sau urmării penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și la libera circulație a acestor date, COM(2012) 10 final, 25.01.2012, Bruxelles.
10. Propunerea privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, COM (2000) 393 final 2000/0184 (COD), J. O. C 365 E.

11. Regulamentul (CE) nr. 45/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2000 privind protecția persoanelor fizice cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile și organele comunitare și privind libera circulație a acestor date, J.O. L 8 din 12.01.2001.
12. Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, J.O. nr. L 281/31, din 23.11.1995.
13. Directiva 97/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind prelucrarea datelor personale și protecția vieții private în sectorul telecomunicațiilor, J.O. nr. 24/1, din 30.1.1998.
14. Directiva 2001/20/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 aprilie 2001 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind aplicarea bunelor practici clinice în cazul efectuării de studii clinice pentru evaluarea produselor medicamentoase de uz uman, J.O. nr. L 121 din 1.5.2001.
15. Directiva 2002/19/CE a Parlamentului și a Consiliului din 7 martie 2002 privind accesul la rețelele de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora (Directiva privind accesul), J.O. L 108/7 din 24.4.2002.
16. Directiva 2002/20/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind autorizarea rețelelor și serviciilor de comunicații electronice (Directiva privind autorizarea), J.O. L 108/21 din 24.4.2002.
17. Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice („Directivă-cadru”), J.O. L 108 din 24.4.2002
18. Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și

- serviciile electronice de comunicații (directiva privind serviciul universal), J.O. L 108/51 din 24.4.2002.
19. Directiva 2002/58/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 iulie 2002 privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice (Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice), J.O. nr. L 201/37, din 31.7.2002.
 20. Directiva 2006/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice și de modificare a Directivei 2002/58/CE, J.O. nr. 105/54, din 13.04.2006.
 21. Directiva 2007/2/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 martie 2007 de instituire a unei infrastructuri pentru informațiile spațiale în Comunitatea Europeană (Inspire), J. O. nr. L 108/1, din 25.04.2007.
 22. Directiva 2009/140/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 de modificare a Directivelor 2002/21/CE privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, 2002/19/CE privind accesul la rețelele de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora și 2002/20/CE privind autorizarea rețelelor și serviciilor de comunicații electronice (Text cu relevanță pentru SEE), J.O. L 337 din 18.12.2009.
 23. Directiva 2009/136/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 de modificare a Directivei 2002/22/CE privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice, a Directivei 2002/58/CE privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului (Text cu relevanță pentru SEE), J.O. L 337 din 18.12.2009.

24. Loi fédérale sur la protection des données (LPD), du 19 juin 1992 (Etat le 1er janvier 2011), L'Assemblée fédérale de la Confédération suisse.
25. Legea nr. 682/2001 privind ratificarea de către România a Convenției pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, adoptată la Strasbourg la 28 ianuarie 1981, M.Of. nr. 830 din 21 dec. 2001.
26. Legea pentru protecția datelor a Landu-lui german Hessen *Hessisches Datenschutzgesetz*, din 12.10.1970, în GVB1.Teil I, 625 și urm.
27. Legea pentru protecția datelor suedeză *Datalagen* din mai 2011.
28. Legea pentru protecția datelor elvețiană *Loi fédérale sur la protection des données (LPD)*, din 19 iunie 1992, L'Assemblée fédérale de la Confédération suisse.
29. Legea nr. 30 din 18 mai 1994 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor aditionale la aceasta conventie, M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994.
30. Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în M. Of. nr. 279 din 21 aprilie 2003, cu modificările și completările anterioare.
31. Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, M. Of. nr. 372 din 28 aprilie 2006.
32. Legea nr. 278/2007 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 36/2007 pentru abrogarea Legii 476/2003 privind aprobarea taxei de notificare a prelucrărilor de date cu caracter personal, care cad sub incidența Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, M.Of. nr. 708 din 19. Octombrie 2007.
33. Legea nr. 298/2008 privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de rețele publice de

- comunicații, precum și pentru modificarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice, M. Of. nr. 780, 21 noi. 2008.
34. Legea 82/2012 privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice. Lege nr. 82/2012, Monitorul Oficial, Partea I nr. 406 din 18 iunie 2012.
35. Ordonanța de urgență nr. 36 din 9 mai 2007 pentru abrogarea Legii nr. 476/2003 privind aprobarea taxei de notificare a prelucrărilor de date cu caracter personal, care cad sub incidența Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, M. Of. Nr. 335/17 mai 2007.
36. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Working Document Privacy on the Internet - An integrated EU Approach to On-line Data Protection-*, adoptat la 21 noiembrie 2000, (WP 37).
37. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Working document on determining the international application of EU data protection law to personal data processing on the Internet by non-EU based web sites*, adoptat la 30 mai 2002 (WP 56).
38. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Avizul 3/2003 privind Codul European de Conduită al FEDMA pentru utilizarea datelor cu caracter personal în scopuri comerciale directe* [trad. neof.], adoptat la 13 iunie 2003 (WP 77).
39. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Avizul 5/2004 privind comunicațiile nesolicitate în scopuri de marketing în temeiul articolului 13 din Directiva 2002/58/CE*, , adoptat la 27 februarie 2004 (WP90).

40. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Working document on a common interpretation of Article 26(1) of Directive 95/46/EC of 24 October 1995*, adoptat la 25 noiembrie 2005 (WP114).
41. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Document de lucru privind prelucrarea datelor medicale cu caracter personal din dosarul electronic de sănătate (DES)*, adoptat la 13 februarie 2007 (WP 131).
42. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Avizul 5/2009 privind socializarea în rețea online*, adoptat la 12 iunie 2009 (WP 163).
43. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Avizul nr. 1/2010 privind conceptele de „operator” și „persoană împuternicită de către operator”*, adoptat la 16 februarie 2010 (GL 169).
44. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Avizul 15/2011 privind definiția consimțământului*, adoptat la 13 iulie 2011 (WP187) .
45. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Avizul 13/2011 privind serviciile de localizare geografică pe dispozitivele mobile inteligente*, adoptat la 16 mai 2011 (WP 185).
46. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Avizul 1/2012 privind propunerile de reformă referitoare la protecția datelor*, adoptat la 23 martie 2013 (WP 191).
47. Grupul de lucru pentru protecția datelor Art. 29, *Avizul 4/2007 privind conceptul de cate cu caracter personal*, adoptat la 20 iunie 2013 (WP 136).

Studii, rapoarte

1. *What are 'Personal Data'?* A study conducted for the UK Information Commissioner, S. BOOTH, S.; JENKINS, R.; MOXON, D.; SEMMENS, N.; SPENCER, C.; TAZLOR, M.; TOWNEND, D. The University of Sheffield, 2004,

- disponibil la adresa http://www.ico.gov.uk/upload/documents/library/corporate/research_and_reports/final_report_21_06_04.pdf; OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data, Documentul C(80) 58 (final), disponibil în limba engleză la adresa http://www.oecd.org/document/18/0,3746,en_2649_34223_1815186_1_1_1_1,00.html, pagină accesată ultima oară la data de 20.10.2011.
2. Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal, *Raport de activitate 2007*, disponibil la adresa <http://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=381>, pagină accesată ultima oară la data de 28.04.2013.
 3. Privacy International, *Raportul European privind viața privată și drepturile omului, 2011*, disponibil la adresa <https://www.privacyinternational.org/node/6929>, pagină accesată ultima oară la data de 24.06.2013.
 4. *Codul European de Conduită al Federației de Marketing European (FEDMA)*, disponibil la adresa http://www.fedma.org/fileadmin/documents/SelfReg_Codex/FEDMACodeEN.pdf, pagină accesată ultima oară la data de 13.08.2013.
 5. *Raport de evaluare referitor la Directiva privind păstrarea datelor (Directiva 2006/24/CE)*, Comisia Europeană, Bruxelles, 18.4.2011, COM(2011) 225 final, disponibil la adresa <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0225:FIN:RO:HTML>, pagină accesată ultima dată la data de 05.03.2012.
 6. Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, *Schutzlücken durch Wegfall der Vorratsdatenspeicherung? Eine Untersuchung zu Problemen der Gefahrenabwehr und Strafverfolgung bei Fehlen gespeicherter Telekommunikationsverkehrsdaten, Freiburg, 2012*; studiul în limba germană este

- disponibil la adresa <http://www.mpg.de/5000721/vorratsdatenspeicherung.pdf>, pagină accesată ultima oară la data de 23.03.2012.
7. European Digital Rights, *Shadow evaluation report on the Data Retention Directive (2006/24/EC)*, 17 aprilie 2011, disponibil la adresa http://www.edri.org/files/shadow_drd_report_110417.pdf, pagină accesată ultima oară la data de 05.03.2012.
 8. CEDPO, *Position Paper on the General Data Protection Regulation COM (2012) 11 final*, din 30 martie 2012, disponibilă la adresa http://www.novosite.nl/editor/assets/cedpo/CEDPO_1.Paper_final.pdf, pagină accesată ultima oară la data de 25.05.2012.
 9. ApTI Asociația pentru Tehnologie și Internet, *Despre cookie-uri*, decembrie 2012, disponibil la adresa <http://www.apti.ro/sites/default/files/ApTI%20-%20Despre%20cookie-uri.pdf>, pagină accesată ultima oară la data de 08.08.2013.

Jurisprudență selectivă

1. CEDO, hotărârea din 2 august 1984, cauza 8691/79 *Malone contra Marea Britanie*, disponibilă la adresa <http://jurisprudencedo.com/Malone-contr-Marea-Britanie-Supravegherea-persoanei-Conditiile-legii-interne.html>, pagină accesată ultima oară la data de 19.01.2013.
2. CEDO, hotărârea din 26.02.1987, *Leander contra Suedia* (App. 9248/81), seria A 116.
3. CEDO, hotărârea din 25 martie 1998, *Kopp contra Elveția*, disponibilă la adresa <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=21&portal=hbkm&action=html&highlight=kopp%20|%20v.%20|%20Switzerland&sessionid=71684333&skin=hudoc-en>, pagină consultată ultima oară la data de 28.02.2013.

4. CEDO, hotărârea din 3 aprilie 2007, *Copland contra Marea Britanie*, disponibilă la adresa <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=copland&sessionid=71768836&skin=hudoc-en>, pagină consultată ultima oară la data de 28.02.2013.
5. CEDO, hotărârea din 29 martie 2000, *Rotaru versus România*, disponibilă la adresa <http://jurisprudencedo.com/Rotaru-c.-Romaniei.html>, pagină accesată ultima oară la data de 30.01.2013.
6. CJUE Curtea de Justiție a Uniunii Europene, *Bodil Lindqvist/ Aklagarkammaren Jönköping*, C-101/2001 din 06.11.2003.
7. CJEU, *Deutsche Telekom AG împotriva Bundesrepublik Deutschland*, cauza C-543/09, din 5 mai 2011, din Repertoriul jurisprudenței 2011 I-03441.
8. CJUE, C-465/00 *Österreichischer Rundfunk and Others* din 20 mai 2003 (cauzele conexe Rechnungshof (C-465/00) v Österreichischer Rundfunk and Others and Christa Neukomm (C-138/01) and Joseph Lauermann (C-139/01) v Österreichischer Rundfunk).
9. CJUE, C-275/06, *Productores de Música de España (Promusicae) împotriva Telefónica de España SAU*, din 29 ianuarie 2008.
10. CJUE (Tribunalul de Primă Instanță), T-194/04 din 8 noiembrie 2007, *The Bavarian Lager Co. Ltd împotriva Comisiei Comunităților Europene*, disponibilă în culegerea de jurisprudență a Curții Europene a Justiției 2007 pagină II-04523.
11. CJUE (Marea Cameră), cauzele conexe C-92/09 și C-93/09 din 9 noiembrie 2010, *Volker und Markus Schecke GbR (C-92/09) și Hartmut Eifert (C-93/09) împotriva Land Hessen*, disponibile în Repertoriul jurisprudenței 2010 I-11063.
12. CJUE, Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare introdusă de *Audiencia Nacional (Spania) la 9 martie 2012 - Google Spain, S.L., Google, Inc./Agencia de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González*, C-131/12.

13. Curtea Constituțională a României, decizie de neconstituționalitate nr. 1258 din 8 octombrie 2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Legii nr.298/2008 privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de rețele publice de comunicații, precum și pentru modificarea Legii nr.506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice, M. Of. nr. 798 / 23 noiembrie 2009.
14. Bverf: *Vorratsdatenspeicherung*, Urteil vom 2.3.2010 – 1 BvR 256/08,1 BvR 263/08, 1 BvR 586/08, în MMR – MultiMedia und Recht, nr. 5/2010, p. 359.
15. Curtea Constituțională a Germaniei, hotărârea *Volkszählungsurteil* 1 BvR 209/83 ș.a, din 15 Decembrie 1983, disponibilă la adresa https://cdn.zensus2011.de/live/fileadmin/material/pdf/gesetze/volkszaehlungsurteil_1983.pdf, pagină accesată ultima oară la data de 15.03.2013.
16. Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare introdusă de High Court of Ireland (Irlanda) la 11 iunie 2012, Cauza C-293/12, *Digital Rights Ireland Ltd/Minister for Communications, Marine and Natural Resources, Minister for Justice, Equality and Law Reform, Commissioner of the Garda Síochána, Irlanda și Attorney General*, J.O. C 258 din 25.08.2012.
17. Cerere de decizie preliminară introdusă de Verfassungsgerichtshof (Austria) la 19 decembrie 2012, *Kärntner Landesregierung și alții*, Cauza C-594/12, J.O. C 79 din 16.03.2012.